

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 10So/1/2021
Identifikačné číslo spisu: 7015200246
Dátum vydania rozhodnutia: 23. februára 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:7015200246.3

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej, členky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a člena senátu Mgr. Michala Novotného (sudca spravodajca) vo veci navrhovateľky: T., nar. XX.. XXXX, I., proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 28. januára 2015 č. XXX XXX XXXX X-X., o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6Sd/15/2015-446 z 9. septembra 2020 takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky potvrdzuje rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 Sd 15/2015-446 z 9. septembra 2020.

II. Účastníkom konania nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

I.

Doterajšie konanie a napadnutý rozsudok

1. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že navrhovateľka pred 1. januárom 2000 vychovala jedno dieťa a odpracovala od 1. decembra 1970 do 31. decembra 1999 celkovo 20 rokov a 9 mesiacov v zamestnaní, ktoré bolo na účely sociálneho zabezpečenia zaradené do II. kategórie. Vek 56 rokov dosiahla 11. apríla 2004 a v zamestnaní, ktoré zakladalo účasť na dôchodkovom poistení, pracovala ešte do 31. januára 2005. Rozhodnutím z 8. marca 2002 jej odporkyňa priznala vdovský dôchodok.

2. Rozhodnutím z 9. apríla 2005 (pozn.: odporkyňa ako číslo rozhodnutia používa rodné číslo poistenca, preto ho odvolací súd nebude v odôvodnení ďalej uvádzať, ale rozhodnutia bude označovať len dátumom vydania, prípadne aj rímskou číslicou, ak bolo v jeden deň vydaných viacero rozhodnutí) odporkyňa podľa § 65 a § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom k tomuto dňu priznala navrhovateľke starobný dôchodok v sume 12 584 Sk mesačne od 11. januára 2005. Vyšla zo zistenia, že dôchodkový vek navrhovateľky sa podľa § 65 ods. 7 cit. zák. určil ako 56 rokov + 9 mesiacov a navrhovateľka ho dosiahla práve 11. januára 2005. Keďže k tomuto dňu zároveň získala 41,3918 roka dôchodkového poistenia, vznikol jej týmto dňom nárok na starobný dôchodok

určený z upraveného priemerného osobného mzdového bodu 1,5566 a príslušnej dôchodkovej hodnoty 195,31 Sk. Odporkyňa podľa § 274 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. vypočítala aj starobný dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, teda podľa zákona č.100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Výmera tohto starobného dôchodku navrhovateľky by podľa § 22 ods. 1 písm. b), ods. 2 a 4 cit. zák. predstavovala 80 % z priemerného mesačného zárobku 4.067 Sk, teda 3.254 Sk. Aj po zvýšení podľa zákona č. 306/2002, č. 639/2002 a č. 222/2003 Z. z. by bol takto určený starobný dôchodok nižší než starobný dôchodok určený podľa zákona č. 461/2003 Z. z. Nadväzujúcim rozhodnutím z 20. apríla 2005 odporkyňa podľa § 81 ods. 2 cit. zák. rozhodla, že vdovský dôchodok sa jej bude vyplácať len v jednej polovici.

3. Hoci navrhovateľka proti týmto rozhodnutiam podala opravný prostriedok, krajský súd ich potvrdil rozsudkom z 10. novembra 2005. Najvyšší súd Slovenskej republiky zasa potvrdil tento rozsudok svojím rozsudkom sp. zn. 5 So 5/2006 z 21. augusta 2007. Oba rozsudky aj rozhodnutie odporkyne z 9. apríla 2005 tak nadobudli právoplatnosť 14. septembra 2007. Súdny oboch stupňov zdôraznili, že podľa § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. sa má porovnať výška starobného dôchodku určená podľa tohto zákona s výškou starobného dôchodku, na ktorú by poistencovi vznikol nárok podľa zákona č. 100/1988 Zb., a to vrátane zohľadnenia osobitostí spojených so zamestnaniami I. a II. kategórie. Najvyšší súd zdôraznil, že odporkyňa riadne zohľadnila navrhovateľke celé obdobie zamestnania v II. kategórii, čo sa prejavilo tým, že porovnávaný starobný dôchodok podľa zákona č. 100/1988 Zb. určila ako 80 % priemerného mesačného zárobku. Ak by nebola zohľadnila celé obdobie zamestnania II. kategórie, musela by starobný dôchodok určiť len vo výške 76 % z tohto zárobku.

4. Nato navrhovateľka obsiahlou žiadosťou z 28. októbra 2007 požiadala odporkyňu o prepočítanie jej starobného dôchodku. V tejto žiadosti predstavila názor, že ustanovenie § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa musí vykladať tak, že „nárokmi“ vyplývajúcimi zo zaradenia zamestnania do I. a II. kategórie sa musí rozumieť aj percentuálna sadzba starobného dôchodku podľa § 22 zákona č. 100/1988 Zb. Starobný dôchodok sa týmto osobám mal aj podľa zákona č. 461/2003 Z. z. určiť ako súčin tejto percentuálnej sadzby a priemerného mesačného zárobku zisteného z rozhodného obdobia podľa § 63 ods. 7 cit. zák. Navrhovateľka si takto za obdobie od 1. januára 1994 do 31. decembra 2004 určila priemerný mesačný zárobok na 19.746,85 býv. Sk a starobný dôchodok na 80 % z tejto sumy, teda na 15.797,48 Sk. Ďalším listom z 10. januára 2008 navrhovateľka zdôraznila svoju požiadavku, aby jej odporkyňa prepočítala starobný dôchodok týmto spôsobom, a to vrátane zvýšenia.

5. Následnými rozhodnutiami odporkyne z 11. decembra 2008, zo 4. augusta 2009, z 10. decembra 2009, z 9. decembra 2010 a 8. decembra 2011 boli starobný dôchodok a vdovský dôchodok navrhovateľky pravidelne zvyšované. Tá tieto rozhodnutia nenapadla a sú právoplatné. Navrhovateľka však napadla ďalšie rozhodnutie z 3. apríla 2012 (neskôr zmenené rozhodnutím zo 14. júna 2013), ktorým bol jej starobný dôchodok znova zvýšený od 22. marca 2009, od 1. januára 2010, od 1. januára 2011 a od 1. januára 2012. Toto rozhodnutie (vrátane zmenového rozhodnutia) krajský súd zrušil rozsudkom č.k. 6Sd/44/2012-56 z 20. júna 2013. Odporkyňa v podstate vytkol, že sa nezaoberala žiadosťami navrhovateľky z 28. októbra 2007 a 10. januára 2008, ale vyšla z toho, že o prepočítanie žiadala až 22. marca 2012. Počas tohto konania odporkyňa vydala ďalšie rozhodnutie zo 6. decembra 2012, ktorým zvýšila starobný dôchodok a vdovský dôchodok navrhovateľky od 1. januára 2013.

6. Po zrušení predošlého rozhodnutia z 3. apríla 2012 odporkyňa 13. septembra 2013 vydala nové rozhodnutia č. I až IX, ktorými

- podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. zvýšila navrhovateľke starobný dôchodok od 1. februára 2005 na 12.601 Sk, čím zohľadnila trvanie dôchodkového poistenia po 11. januári 2005, t. j. po vzniku nároku na starobný dôchodok (rozhodnutie č. I) a

- ďalej zvyšovala starobný dôchodok od 20. júla 2005 (rozhodnutie č. II), od 1. júla 2006 (rozhodnutie č. III), od 1. júla 2007 (rozhodnutie č. IV), od 13. júna 2008, 1. júla 2008 a od 1. januára 2009 (rozhodnutie č. V), od 1. januára 2010 (rozhodnutie č. VI), od 1. januára 2011 (rozhodnutie č. VII), od 1. januára 2012 (rozhodnutie č. VIII) a od 1. januára 2013 (rozhodnutie č. IX).

Ďalším rozhodnutím z 5. decembra 2013 odporkyňa zvýšila starobný dôchodok navrhovateľky od 1. januára 2014. Všetky tieto rozhodnutia z 13. septembra a 5. decembra 2013 považoval krajský súd za

nepreskúmateľné, a preto ich zrušil rozsudkom č. k. 9 Sd 49/2013-75 z 22. augusta 2014; zároveň ním však odmietol opravný prostriedok, ktorý navrhovateľka znova podala proti pôvodnému rozhodnutiu z 9. apríla 2005. Krajský súd odporkyňi vytkol, že navrhovateľka svojimi žiadosťami nežiadala o zvýšenie starobného dôchodku od 1. februára 2005, ale o jeho prepočet už od 11. januára 2005 v súlade s právnym názorom, ktorý v žiadostiach prezentovala.

7. Po tomto rozsudku odporkyňa 28. januára 2015 vydala nové rozhodnutia č. I až IX, ktoré sú vo výroku zhodné s predošlými rozhodnutiami z 13. septembra 2013 č. I až IX. V rozhodnutí č. I však odporkyňa navyše vysvetlila, že navrhovateľke môže vyšší starobný dôchodok priznať až od 1. februára 2005 tak, že jej podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. započíta osobné mzdové body získané po vzniku nároku na starobný dôchodok (za obdobie od 11. do 31. januára 2015). Na iné zvýšenie totiž nezistila právny dôvod. Ďalším rozhodnutím č. X z 28. januára 2015 odporkyňa podľa § 82 a 293ce cit. zák. a § 1 opatrenia č. 329/2013 Z.z. od 1. januára 2014 zvýšila starobný dôchodok navrhovateľky na 644,10 € a vdovský dôchodok na 128,20 €. Ďalšími dvoma bližšie nerozlišenými rozhodnutiami z 10. júna 2015 odporkyňa opravila chyby v rozhodnutiach č. I a V z 28. januára 2015, vecne ich však ponechala bezo zmeny.

8. Navrhovateľka tu prerokúvaným opravným prostriedkom napadla všetky uvedené rozhodnutia č. I až X a znova aj pôvodné rozhodnutie z 9. apríla 2005 o priznaní starobného dôchodku. Krajský súd najskôr rozsudkom č. k. 6 Sd 15/2015-236 zo 17. augusta 2016 potvrdil rozhodnutia odporkyne z 28. januára 2015 č. I až IX (vrátane opravných rozhodnutí) a zastavil konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu z 9. apríla 2005. Najvyšší súd svojím rozsudkom sp. zn. 10 So 6/2017 z 28. marca 2018 potvrdil v tejto časti rozsudok krajského súdu. Pritom zdôraznil, že určenie starobného dôchodku, a to vrátane aplikácie § 274 zákona č. 461/2003 Z. z., preskúmali a odobrili súdy už svojimi rozsudkami z 10. novembra 2005 a 21. augusta 2007 (pozri bod 3 tohto odôvodnenia). O starobnom dôchodku navrhovateľky tak nemožno rozhodovať znova. Najvyšší súd tiež vyjadril stanovisko, že rozhodnutím č. I z 28. januára 2015 odporkyňa vybavila aj žiadosti navrhovateľky o prepočítanie starobného dôchodku z 28. októbra 2007 a 10. januára 2008, keďže navrhovateľke zvýšila starobný dôchodok od 1. februára 2005 podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. a zároveň jasne vyslovila, že na žiadne iné zvýšenie nie je právny dôvod. Rozhodnutia č. II až IX odporkyňa podľa najvyššieho súdu vydala v súlade s príslušnými ustanovenia citovaného zákona, ktoré upravujú zvyšovanie starobného dôchodku.

9. Konečne tu napadnutým rozsudkom č. k. 6 Sd 15/2015-446 krajský súd potvrdil rozhodnutie odporkyne z 28. januára 2015 č. X, ktoré sa týkalo zvýšenia starobného dôchodku od 1. januára 2014. V odôvodnení odkázal na uznesenie sp. zn. I. ÚS 429/2018, ktorým Ústavný súd Slovenskej republiky odmietol ústavnú sťažnosť navrhovateľky proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 6/2017. Ústavný súd považoval za správny názor najvyššieho súdu, že žiadosti navrhovateľky z 28. októbra 2007 a 10. januára 2008 odporkyňa vybavila rozhodnutím č. I z 28. januára 2015. Toto rozhodnutie je právoplatné a obe jej žiadosti sú tým vybavené, preto nemožno vytýkať napadnutému rozhodnutiu č. X, že na ne nereaguje.

II.

Odvolanie a vyjadrenie k nemu

10. Včas podaným odvolaním sa navrhovateľka domáha zrušenia tohto rozsudku spoločne s rozhodnutím odporkyne z 28. januára 2015 č. X. Ďalej žiada nariadiť odporkyňi, aby vydala rozhodnutia o prepočte jej starobného dôchodku podľa žiadostí z 28. októbra 2007 a 10. januára 2008 s účinnosťou od 11. januára 2005 a následnom zvýšení sumy starobného dôchodku od 1. februára 2005 spolu s neskoršími valorizáciami. Navrhovateľka zotrvala na svojom názore, že odporkyňa doteraz nerozhodla o uvedených žiadostiach, hoci ju k tomu zaväzoval právny názor vyslovený súdmi. Obe žiadosti navrhovateľka podala, pretože rozhodnutím z 9. apríla 2005 jej bola nesprávne vypočítaná výška starobného dôchodku. Zopakovala svoj výklad § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého obsah „zachovaných nárokov“ vyplýva z § 21 a 22 zákona č. 100/1988 Zb. Keďže navrhovateľka odpracovala viac ako 20 rokov v zamestnaní II. kategórie, je takým zachovaným nárokom percentuálna výmera 80 % z priemerného mesačného zárobku 25 211 Sk. Jej starobný

dôchodok by tak k 11. januáru 2005 mal predstavovať 20 169 Sk. Navrhovateľka vždy žiadala o tento prepočet, nie o zvýšenie starobného dôchodku podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. Až po vydaní rozhodnutia o prepočte starobného dôchodku mala odporkyňa vydať nové rozhodnutia, ktorými by jej takto určenú výšku starobného dôchodku valorizovala. Tu napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa považuje navrhovateľka za nezákonný, keďže sa zaoberal aj otázkou vdovského dôchodku, proti ktorej však jej opravný prostriedok vôbec nesmeroval. V ďalšom texte navrhovateľka podrobne rozobrala nesprávnosť alebo nepresnosť jednotlivých častí odôvodnenia napadnutého rozsudku, vo výsledku však ide len o konkrétne príklady tých nesprávností, ktoré vo všeobecnosti vytkla v úvode. Súčasne vyjadrila presvedčenie, že odporkyňa je povinná vydať rozhodnutie, ktorým vykoná prepočet jej starobného dôchodku od 11. januára 2005 v zmysle oboch jej žiadostí. Záverom poukázala na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (Georgiadis proti Grécku, Higgins proti Francúzsku), podľa ktorej sa síce nevyžaduje, aby odôvodnenie rozhodnutia obsahovalo odpoveď na každý argument účastníka konania, osobitná odpoveď je však potrebná, pokiaľ je argument kľúčový pre rozhodovanie.

11. Odporkyňa sa k odvolaniu nevyjadrila.

III.

Posúdenie veci odvolacím súdom

12. Napadnutý rozsudok bol vydaný v konaní o opravnom prostriedku podľa tretej hlavy piatej časti (§ 250l až 250s) Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sa začalo podaním opravného prostriedku 17. februára 2015, teda pred 1. júlom 2016. Podľa § 492 ods. 1 Správneho súdneho poriadku sa konania podľa tretej hlavy piatej časti OSP začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti SSP dokončia podľa doterajších predpisov, teda podľa OSP.

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, na ktorý podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. prešiel výkon súdnictva z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 OSP), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 OSP) v medziach uplatnených odvolacích dôvodov (§ 205a a § 212 ods. 1 a 3 v spojení s § 246c ods. 1 OSP).

14. Navrhovateľka v odvolaní žiadala nariadiť pojednávanie, na ktorom sa chcela zúčastniť. Svoju žiadosť odôvodnila obsiahlosťou agendy a dlhoročným trvaním sporu. Podľa § 250ja ods. 2 OSP, ktorý sa podľa § 250l ods. 2 OSP použije aj na konanie o opravných prostriedkoch, odvolací súd rozhodne o odvolaní spravidla bez pojednávania, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom. Pojednávanie nariadi, ak to považuje za potrebné alebo ak vykonáva dokazovanie. V prerokúvanej veci je odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým tento súd potvrdil rozhodnutie odporkyne o zvýšení starobného dôchodku a vdovského dôchodku navrhovateľky. Toto rozhodnutie sa týka výlučne jej nárokov a neriešia sa v ňom žiadne otázky, ktoré by vzbudzovali verejný záujem. Odvolací súd takisto nebude vykonávať dokazovanie a obsah spisu považuje za dostatočný podklad pre svoje rozhodnutie. Vzhľadom na to nie sú splnené podmienky § 250ja ods. 2 OSP, kedy by musel rozhodovať na pojednávaní. Sama okolnosť, že navrhovateľka o pojednávanie žiada, nezakladá v odvolacom konaní [na rozdiel od napríklad správneho súdneho konania podľa § 107 ods. 1 písm. a) SSP účinného od 1. júla 2016] nárok účastníka, aby sa nariadilo odvolacie pojednávanie, ani povinnosť odvolacieho súdu ho nariadiť. Odvolací súd tak podľa cit. ustanovenia rozhodol o odvolaní navrhovateľky bez pojednávania.

15. Hneď na úvod treba zdôrazniť, že navrhovateľka sa svojimi obsiahlymi odvolacími námietkami zásadným spôsobom mňa s tým, o čom rozhodoval súdu prvej inštancie napadnutým rozsudkom. Pôvodný opravný prostriedok navrhovateľky smeroval proti všetkým rozhodnutiam odporkyne z 28. januára 2015 č. I až X, ktorými bolo komplexne rozhodnuté o jej starobnom dôchodku (a vdovskom dôchodku) od 1. februára 2015 až po 1. január 2014. Súd prvej inštancie však svojím rozsudkom (správne malo ísť o čiastočný rozsudok v zmysle § 152 ods. 2 v spojení s § 246c OSP) zo 17. augusta 2016 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 6/2017 právoplatne vybavil tú časť veci, v ktorej opravný prostriedok navrhovateľky smeroval proti rozhodnutiam č. I až IX. Predmetom konania

tak už zostalo len rozhodnutie odporkyne č. X, ktoré sa týka výlučne zvýšenia starobného dôchodku a vdovského dôchodku od 1. januára 2014. Opravný prostriedok, ale ani odvolanie navrhovateľky neobsahovali žiadnu konkrétnu námietku, ktorá by spochybňovala spôsob zvýšenia týchto dôchodkov podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. a § 1 písm. a) a j) opatrenia č.329/2013 Z. z.

16. Navrhovateľka v opravnom prostriedku namietala len to, že zvýšenie sa nemalo vykonať zo sumy 635,30 €, ktorá jej bola priznaná od 1. januára 2013 rozhodnutím z 28. januára 2015 č. IX, ale zo sumy 1.010,80 €, ktorú si vypočítal na základe vlastného výkladu § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Táto jej námietka je však vyriešená tým, že rozhodnutie odporkyne č. IX z 28. januára 2015 sa stalo právoplatným, keďže bolo potvrdené vyššie označenými rozsudkami. Tým bolo právoplatne rozhodnuté, že navrhovateľke patrí od 1. januára 2013 starobný dôchodok 635,30 €. Z ustanovenia § 82 ods. 2 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 30. júna 2014 pritom vyplýva, že základom pre výpočet zvýšenia starobného dôchodku je jeho suma, ktorá sa vypláca k 1. januáru príslušného kalendárneho roka. Keďže navrhovateľke sa podľa už uvedeného od 1. januára 2013 až k 1. januáru 2014 vyplácal starobný dôchodok v právoplatne určenej sume 635,50 €, tvorí táto suma aj základ pre jeho zvýšenie. Pevná suma zvýšenia podľa § 1 písm. a) cit. opatrenia predstavuje 8,80 €, v dôsledku čoho odporkyňa rozhodnutím č. X z 28. januára 2015 celkom správne zvýšila starobný dôchodok navrhovateľky na $(635,30 + 8,80 =) 644,10$ €. Rovnako správne odporkyňa zvýšila aj sumu vdovského dôchodku, čo navrhovateľka počas celého konania nijako nepopierala. Rozhodnutie odporkyne tak zodpovedá zákonu.

17. Na žiadne iné odvolacie námietky by tak odvolací súd nemusel brať zreteľ, pretože sa nijako netýkajú toho, čo v súčasnosti zostalo predmetom tohto konania. V záujme úplnosti však odvolací súd podotýka toto:

18. Už rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 So 6/2017 bola vyvrátená opakovaná námietka navrhovateľky, že odporkyňa nerozhodla o jej žiadostiach z 28. októbra 2007 a 10. januára 2008. Najvyšší súd totiž v uvedenom rozsudku celkom jasne uzavrel, že tieto žiadosti boli obsahovo vybavené tým, že odporkyňa rozhodnutím č. I z 28. januára 2015 priznala navrhovateľke zvýšenie starobného dôchodku od 1. februára 2015 s tým, že zo žiadneho iného právneho dôvodu jej nemôže priznať vyšší starobný dôchodok. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť, čo podľa § 159 ods. 3 OSP znamená, že sa táto námietka nemôže posudzovať znova. Účinky tohto rozsudku nie sú závislé od toho, či sa s ním navrhovateľka stotožňuje alebo či ho považuje za správny. Naopak, tieto účinky nastupujú priamo na základe zákona a v prerokovanej veci znamenajú, že v tomto konaní, ktoré sa týka už len rozhodnutia č. X z 28. januára 2015, už nemožno nanovo posudzovať námietku navrhovateľky, že jej žiadosti neboli vybavené.

19. Podstata všetkých výhrad navrhovateľky proti rozhodnutiam odporkyne však v skutočnosti vychádza z jej výkladu § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 30. júna 2015. Podľa odseku 1 cit. paragrafu sa nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie priznávajú do 31. decembra 2023. Podľa odseku 2 suma starobného dôchodku, pomerného starobného dôchodku a invalidného dôchodku, na ktorý vznikne nárok podľa odseku 1, nesmie byť nižšia ako suma určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. S navrhovateľkou v zásade možno súhlasiť, že odsek 1 nevymedzuje úplne jasne, čo sa rozumie „nárokmi zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie“. V žiadnom prípade však nemožno súhlasiť s navrhovateľkou, že takýmto „nárokom“ je sama percentuálna výmera pre výpočet starobného dôchodku podľa § 22 zákona č. 100/1988 Zb.

20. Pracovné kategórie boli vymedzené v § 14 zákona č. 100/1988 Zb., resp. predtým v § 12 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení účinného do 30. septembra 1988. Tieto kategórie mali byť zrušené zákonom č. 235/1992 Zb. s účinnosťou od 1. júna 1992. Týmto zákonom bolo súčasne do zákona č. 100/1988 Zb. vložené ustanovenie § 175, ktoré (podobne ako § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.) ustanovovalo, že nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnania do I. a II. pracovnej kategórie sa priznávajú do (pôvodne) 31. decembra 2016. Dôvodová správa (Federálne zhromaždenie, 1992, tlač 1400) sama osebe neposkytuje bližšie vysvetlenie, čo sa má rozumieť týmito nárokmi.

Zrejme jediným podstatnejším vysvetlením tohto pojmu tak zostáva expozé federálneho ministra práce, ktorý na schôdzi Snemovne národov Federálneho zhromaždenia 28. apríla 1992 uviedol: „Současne však nároky vyplývajúce z dosavadného zařazení do různých kategorií pracovních i kategorií funkcí se zachovávají až do 31. prosince 2016, a to jak plné, které spočívají ve výhodnějším zhodnocení těchto dob, vyšší základní výměře, vyšších maximálních výměř, snížení věkové hranice pro nárok na starobní důchod, tak i dílčí, které spočívají pouze ve výhodnějším zhodnocení těchto dob.“ (zvýraznenie pridal najvyšší správny súd). Pôvodným účelom ustanovenia § 175 zákona č. 100/1988 Zb. tak bolo, aby sa výhody spojené so zaradením určitého zamestnania do I. alebo II. kategórie pred 1. júnom 1992, naďalej zohľadňovali aj po tomto dátume, hoci v samotnom zákone už takéto zhodnocovanie nebolo upravené. V dôsledku neskorších noviel (naposledy zákonom č. 359/1999 Z. z.) sa dátum zrušenia pracovných kategórií posunul až na 31. december 1999 a zodpovedajúco tomu sa dátum, do ktorého sa mali nároky priznávať, v § 175 takisto posunul o sedem rokov, teda do 31. decembra 2023. V tejto podobe bolo toto ustanovenie prevzaté do § 263 ods. 1 zákona č. 413/2002 Z. z. o sociálnom poistení, ktorý však nikdy nenadobudol účinnosť, a odtiaľ do § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

21. Nárokmi zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie v zmysle § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. tak treba zásadne rozumieť nároky, ktoré na zvýhodnenie plynúce z určitej pracovnej kategórie viazal zákon č. 100/1988 Zb., prípadne predošlý zákon č. 121/1975 Zb. Takým nárokom bol predovšetkým skorší vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 písm. a) až d) zákona č. 100/1988 Zb., ktorý sa však viazal len na vykonávanie zamestnaní I. kategórie (§ 14 ods. 2 cit. zák.). Vykonávanie zamestnania II. kategórie v tomto smere neprinášalo žiadne zvýhodnenie, a teda ani nárok, ktorý by sa mohol takému poistencovi ďalej priznávať. Ďalším takým nárokom bola vyšší starobný dôchodok. Podľa § 22 ods. 1 cit. zák. sa totiž základná výmera určovala percentom priemerného mesačného zárobku, pričom táto základná výmera klesala v závislosti od menšieho počtu rokov v zamestnaniach I. a II. kategórie. K základnej výmere sa podľa § 22 ods. 2 pripočítavalo určité percento priemerného mesačného zárobku za ďalšie roky zamestnania, pričom toto percento bolo vyššie za roky zamestnania v I. kategórii a nižšie za ďalšie kategórie. § 20 ods. 4 potom ustanovoval strop tohto zvýšenia v závislosti od pracovnej kategórie na 25, resp. 30 % priemerného mesačného zárobku.

22. Už z formulácie ustanovenia § 22 zákona č. 100/1988 Zb. je podľa odvolacieho súdu zrejmé, že nárokom, ktorý vznikal, bol nárok na konkrétnu výmeru starobného dôchodku vypočítanú percentom z priemerného mesačného zárobku. Pod pojmom „výmera“ treba už podľa všeobecného jazykového významu rozumieť „vymeranie, určenie, stanovenie rozsahu, veľkosti, obsahu“. Takéto chápanie pojmu „výmera“ vyplýva aj z § 24 a 25 zákona č. 100/1988 Zb., ktoré pod pojmom „najvyššia a najnižšia výmera starobného dôchodku“ rozumejú konkrétne sumy starobného dôchodku. Jednotlivé percentuálne sadzby uvedené v § 22 ods. 1, 2 a 4 cit. zák. tak tvorili len jednu z veličín pre výpočet samotného nároku, ktorý sa vypočítaval z priemerného mesačného zárobku vymedzeného v § 12 zákona č. 100/1988 Zb., teda vrátane všetkých obmedzení. Nárok tak vznikal vždy na starobný dôchodok v určitej výmere, teda v určitej sume, vypočítanej z takýchto veličín. V žiadnom ustanovení tohto zákona nemožno nájsť oporu pre záver navrhovateľky, že „nárokom“ z pracovnej kategórie by mala byť samotná percentuálna sadzba vypočítaná podľa § 22 ods. 1, 2 a 4 zákona č. 100/1988 Zb. a že by sa táto sadzba mala prenášať ďalej do výpočtu dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z.

23. Zákon č. 461/2003 Z. z. totiž podstatne zmenil pravidlá výpočtu starobného dôchodku (porov. § 66) a do týchto pravidiel nie je možné mechanicky prenášať jednotlivé veličiny, z ktorých sa starobný dôchodok vypočítaval podľa zákona č. 100/1988 Zb. Namiesto toho ustanovenie § 274 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zachováva získaný nárok na absolútnu výšku starobného dôchodku tým, že zaručuje, že starobný dôchodok priznaný podľa zákona č. 461/2003 Z. z. nebude nižší než starobný dôchodok, ktorý by bol vypočítaný podľa zákona č. 100/1988 Zb. so zohľadnením zvýhodnení zo zamestnaní I. a II. kategórie. Ustanovenia §274 ods. 2 a 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sú tak vo vzájomnom pomere osobitnej a všeobecnej normy: zachovanie nároku na určitú výšku starobného dôchodku je upravené v odseku 2, takže odsek 1 sa týka len iných nárokov zo zaradenia do zvýhodnených pracovných

kategórií než samotnej výšky dôchodku, a to najmä prípadného skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok (§ 21 zákona č. 100/1988 Zb.).

24. Vo vzťahu k navrhovateľke treba predovšetkým zdôrazniť, že do 31. decembra 1999 neodpracovala žiadnu dobu v zamestnaní I. pracovnej kategórie, ale je žena a vychovala jedno dieťa. Podľa § 21 ods. 2 písm. d) zákona č. 100/1988 Zb. tak mohla nárok na starobný dôchodok získať dosiahnutím veku 56 rokov, pretože ustanovenie § 21 ods. 1 pre ňu nie je výhodnejšie. Už z tohto dôvodu navrhovateľka zo zaradenia do II. pracovnej kategórie vo vzťahu k možnému skoršiemu vzniku nároku na starobný dôchodok nezískala nič, v dôsledku čoho sa jej podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nemohlo v tomto smere ani nič priznať. Vzhľadom na dátum svojho narodenia však navrhovateľka vek 56 rokov vôbec nedosiahla do 31. decembra 2003, ale až po tomto dátume. Preto jej nárok na starobný dôchodok nevznikol podľa zákona č. 100/1988 Zb. (porov. § 259 až 261 zákona č. 461/2003 Z. z.), ale naopak, musel sa posudzovať podľa § 65 zákona č. 461/2003 Z. z. Ak však nárok na starobný dôchodok vznikol až podľa tohto zákona, muselo sa pri jeho výpočte postupovať podľa § 66 cit. zák. Len jeho výsledná výška sa mala podľa § 274 ods. 2 cit. zák. porovnať s výškou starobného dôchodku, na ktorú by táto osoba bola mala nárok podľa zákona č. 100/1988 Zb. so zohľadnením zvýhodnení z I. a II. pracovnej kategórie.

25. Právny názor, ktorý vytrvalo presadzuje navrhovateľka, v podstate svojvoľne kombinuje metódy určovania sumy (výmery) starobného dôchodku podľa zákona č. 100/1988 Zb. a zákona č. 461/2003 Z. z. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. však nemožno vyvodiť, prečo by sa malo pri určení výšky starobného dôchodku, na ktorý vznikol nárok od 1. januára 2004, postupovať podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb., ale bez toho, aby sa prihliadalo na vymedzenie pojmu priemerného mesačného zárobku v § 12 citovaného zákona. Takýto výklad by viedol k tomu, že tí, ktorým by sa priznal starobný dôchodok po 1. januári 2004, by tento dôchodok získali vo výške, na akú by im podľa zákona č. 100/1988 Zb. nikdy nemohol vzniknúť nárok (čo dokladá navrhovateľkou vypočítaná výška jej starobného dôchodku). To však odporuje účelu § 274 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý sleduje zachovanie existujúcich nárokov, nie ich niekoľkonásobné zvýšenie alebo rozšírenie. Nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa tak podľa citovaného ustanovenia mohli zachovať len v takej miere, v akej by sa zohľadňovali podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2003. Preto navrhovateľka nebola ukrátená na svojich nárokoch zo získania doby zamestnania v II. pracovnej kategórii.

IV.

Záver

26. Na základe uvedených dôvodov odvolací súd konštatuje, že rozhodnutie odporkyne je zákonné a súd prvého stupňa rozhodol správne, keď ho podľa § 250q ods. 3 OSP potvrdil. Preto odvolací súd postupom podľa § 219 v spojení s § 246c ods. 1 OSP napadnutý rozsudok potvrdil.

27. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 250k ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2, § 246c ods. 1 a § 224 ods. 1 OSP. Keďže navrhovateľka nebola v odvolacom konaní úspešná a odporkyňi ich náhrada nepatrí, odvolací súd túto náhradu žiadnej z účastníčok nepriznal.

28. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

